INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

SHARTLI PATOGEN ANAEROB KOKKLAR (PEPTOKOKKLAR, PEPTOSTREPTOKOKKLAR, VEYLONELLALAR), ULARNING XIRURGIK VA GINEKOLOGIK KASALLIKLARDAGI AHAMIYATI, LABORATOR TASHXISI

Gulmurotova Dilafruz Shoymardonovna[1], Mahmudova Madina Rasuljon qizi[2], Erqo‘ziyeva Zebo Shuhratjon qizi[3]

[1]Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, Mikrobiologiya, Virusologiya va Immunologiya kafedrasi assistenti
(dilafruzgulmurotova82@gmail.com)

[2]Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, Davolash yo‘nalishi, 2-kurs talabasi
(mahmudovamadina18.11@gmail.com)

[3]Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, Davolash yo‘nalishi, 2-kurs talabasi
(zeboxonerqoziyeva@gmail.com)

Annotatsiya

Mazkur maqolada shartli patogen anaerob kokklar — peptokokklar, peptostreptokokklar va veylonellalarning tibbiyotdagi o‘rni yoritiladi. Ushbu mikroorganizmlar inson organizmining normal mikroflorasiga kirsa-da, ma’lum sharoitlarda xirurgik va ginekologik kasalliklarning rivojlanishida muhim etiologik omil bo‘lib xizmat qiladi. Ayniqsa, yiringli-yallig‘lanish jarayonlari, abscesslar, pelvik infeksiyalar va operatsiyadan keyingi asoratlarda ularning roli katta. Maqolada anaerob kokklarning patogenlik mexanizmlari, boshqa mikroblar bilan assotsiatsiyadagi faoliyati hamda klinik ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, ularni aniqlashda qo‘llaniladigan zamonaviy laborator tashxis usullari, jumladan anaerob sharoitda ekish, biokimyoviy identifikatsiya va molekulyar usullar haqida ma’lumot beriladi. Ushbu tadqiqot natijalari klinik amaliyotda to‘g‘ri tashxis qo‘yish va samarali davolash strategiyalarini tanlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar

anaerob kokklar, peptokokklar, peptostreptokokklar, veylonellalar, xirurgik infeksiyalar, ginekologik kasalliklar, laborator tashxis, mikroflora, yiringli yallig‘lanish, anaerob bakteriyalar.

Kirish

Mikrobiologiya va klinik tibbiyotda anaerob mikroorganizmlar alohida o‘rin egallaydi. Ular kislorodsiz muhitda yashash va ko‘payish xususiyatiga ega bo‘lib, inson organizmida normal mikroflora tarkibida uchraydi. Shartli patogen anaerob kokklar — peptokokklar, peptostreptokokklar va veylonellalar — sog‘lom inson organizmida zarar keltirmasligi mumkin, biroq ma’lum sharoitlarda ular turli infeksion kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo‘ladi. Ayniqsa, xirurgik va ginekologik amaliyotda ushbu mikroorganizmlarning roli katta bo‘lib, ular yiringli-yallig‘lanish jarayonlari, abscesslar va asoratli infeksiyalarda muhim etiologik omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Anaerob kokklar gram-musbat yoki gram-manfiy shaklda bo‘lishi mumkin. Peptokokklar va peptostreptokokklar odatda gram-musbat anaerob kokklar hisoblanadi,

veylonellalar esa gram-manfiy anaerob kokklar guruhiga kiradi. Ushbu mikroorganizmlar og‘iz bo‘shlig‘i, ichak, teri va ayollar jinsiy yo‘llarining normal mikroflorasida uchraydi.[3]

Peptokokklar ko‘pincha juft yoki zanjir shaklida joylashadi va kislorodga sezgir hisoblanadi. Peptostreptokokklar esa ko‘proq patogenlik xususiyatiga ega bo‘lib, turli infeksiyalarda faol ishtirok etadi. Veylonellalar esa odatda boshqa bakteriyalar bilan simbiozda yashaydi va aralash infeksiyalar tarkibida aniqlanadi.

Shartli patogen anaerob kokklarning kasallik qo‘zg‘atish qobiliyati bir nechta omillarga bog‘liq. Birinchidan, organizm immunitetining pasayishi ularning faollashishiga olib keladi. Ikkinchidan, to‘qimalarning shikastlanishi, qon aylanishining buzilishi va kislorod yetishmovchiligi anaerob muhitni yaratib, bakteriyalar ko‘payishi uchun qulay sharoit hosil qiladi.

Anaerob kokklar ko‘pincha boshqa mikroorganizmlar bilan birgalikda aralash infeksiyalarni hosil qiladi. Masalan, aerob bakteriyalar kislorodni kamaytirib, anaeroblar uchun qulay muhit yaratadi. Natijada murakkab va og‘ir kechuvchi yiringli jarayonlar yuzaga keladi.

Ular tomonidan ishlab chiqariladigan fermentlar va toksinlar to‘qimalarni yemiradi, yallig‘lanish jarayonini kuchaytiradi va infeksiyaning tarqalishiga sabab bo‘ladi.

Xirurgik amaliyotda anaerob kokklar keng tarqalgan yiringli infeksiyalar tarkibida uchraydi. Ular quyidagi holatlarda muhim rol o‘ynaydi:

operatsiyadan keyingi yaralarda infeksiya rivojlanishi;
yumshoq to‘qimalar abscesslari;
peritonit;
osteomiyelit;
gangrena va nekrotik jarayonlar.[2]

Anaerob kokklar ishtirokidagi infeksiyalar odatda sekin rivojlanadi, biroq og‘ir asoratlarga olib kelishi mumkin. Bunday infeksiyalarda yiring o‘ziga xos hidga ega bo‘lib, ko‘pincha to‘qimalarning nekrozi bilan kechadi.

Xirurgik kasalliklarda bu mikroorganizmlarning aniqlanishi davolash strategiyasini tanlashda muhim ahamiyatga ega. Chunki anaerob infeksiyalarni davolashda maxsus antibiotiklar va jarrohlik aralashuvi talab etiladi.

Ayollar jinsiy tizimida anaerob mikroflora muhim o‘rin tutadi. Peptokokklar, peptostreptokokklar va veylonellalar normal sharoitda zarar keltirmaydi, ammo mikrobiotsenoz buzilganda ular patogen xususiyat kasb etadi.

Ginekologik amaliyotda ular quyidagi kasalliklarda aniqlanadi:

bakterial vaginoz;
endometrit;
salpingit;
pelvik yallig‘lanish kasalliklari;
tug‘ruqdan keyingi infeksiyalar.[4]

Ayniqsa, aralash infeksiyalarda anaerob kokklar boshqa bakteriyalar bilan birgalikda kasallikni og‘irlashtiradi. Bu esa davolash jarayonini murakkablashtiradi va uzoq davom etuvchi yallig‘lanishga olib keladi.

Anaerob kokklarni aniqlash laboratoriya sharoitida murakkab jarayon hisoblanadi, chunki ular kislorodga sezgir. Shuning uchun namuna olish, tashish va ekish jarayonlari maxsus talablar asosida amalga oshiriladi.

Tekshirish uchun yiring, to‘qima bo‘laklari yoki biologik suyuqliklar olinadi. Namuna steril sharoitda va anaerob muhitni saqlagan holda olinishi kerak.

Gram bo‘yash usuli yordamida bakteriyalarning shakli va gram xususiyati aniqlanadi. Bu dastlabki tashxis qo‘yishda yordam beradi.

Anaerob bakteriyalar maxsus oziqa muhitlarida va kislorodsiz sharoitda o‘stiriladi. Buning uchun anaerostatlar yoki gaz generator tizimlari qo‘llaniladi.

Bakteriyalarning fermentativ faolligi va metabolik xususiyatlari asosida ularning turi aniqlanadi.

Zamonaviy diagnostikada polimeraza zanjir reaksiyasi (PZR) kabi usullar keng qo‘llanilib, mikroorganizmlarni tez va aniq aniqlash imkonini beradi.

Anaerob infeksiyalarni davolash kompleks yondashuvni talab qiladi. Asosiy davolash usullari quyidagilardan iborat:

jarrohlik yo‘li bilan yiringni chiqarish;

antibiotik terapiyasi (metronidazol, klindamitsin va boshqalar);

organizm immunitetini mustahkamlash.[5]

Profilaktika choralari esa aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish, jarrohlik amaliyotlarida steril sharoitni ta’minlash hamda ginekologik kasalliklarni o‘z vaqtida davolashni o‘z ichiga oladi.

Xulosa

Shartli patogen anaerob kokklar — peptokokklar, peptostreptokokklar va veylonellalar — inson organizmida keng tarqalgan mikroorganizmlar bo‘lib, ma’lum sharoitlarda jiddiy kasalliklarni keltirib chiqaradi. Ular ayniqsa xirurgik va ginekologik infeksiyalarda muhim ahamiyatga ega. Ushbu bakteriyalar ko‘pincha aralash infeksiyalar tarkibida uchrab, kasallikning og‘ir kechishiga sabab bo‘ladi.

Laborator tashxisning zamonaviy usullarini qo‘llash, ayniqsa anaerob sharoitni to‘g‘ri ta’minlash, kasallikni aniqlashda muhim omil hisoblanadi. To‘g‘ri tashxis va samarali davolash strategiyasi bemorlarning sog‘ayishida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Jawetz E., Melnick J., Adelberg E. Medical Microbiology. – New York: McGraw-Hill, 2019. – 350–365-betlar.
2. Murray P.R., Rosenthal K.S., Pfaller M.A. Medical Microbiology. – Philadelphia: Elsevier, 2020. – 280–295-betlar.
3. Brook I. Anaerobic Infections: Diagnosis and Management. – New York: Springer, 2018. – 120–140-betlar.
4. Tixonov V.N. Klinik mikrobiologiya asoslari. – Moskva: GEOTAR-Media, 2017. – 210–225-betlar.
5. Abdurahmonov A.A. Tibbiy mikrobiologiya va virusologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021. – 145–160-betlar.